

Lapin Kullankaivajain Liitto ry

Työ- ja elinkeinoministeriölle

Asia: Lausunto, diaarinumero VN/12316/2019

Viite: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kaivoslain muuttamisesta

Lapin Kullankaivajain Liitto ry (jäljempänä LKL) antaa pyydettyä lausuntoaan hallituksen esityksen luonnoksesta (jäljempänä esitys) seuraavan.

Yhteenveto lausunnosta

Lapin Kullankaivajain Liitto ry katsoo, että eräitä alla esitettäviä kaivoslain kullanhuuhtontaa koskevia kaivoslain säännöksiä ei tule muuttaa. Edellytyksiä muutoksille ei ole, eikä poronhoidon tai saamelaiskulttuuriin intressit vaadi tätä.

Kullanhuuhtonnan ympäristövaikutukset ovat vähäisiä. Kullanhuuhtojien perusoikeuksia ei tule rajoittaa.

Poronhoito ei ole sosiaalisesti, taloudellisesti eikä ekologisesti kestävä elinkeino harjoitettuna saamelaisten kotiseutualueen olosuhteissa. Poronhoitoa harjoittaa vain häviävän pieni osa saamelaisista, joten sitä ei voida enää pitää kokonaisuutena erityisen tärkeänä osana kulttuurin ja kielen perustaa.

Poronhoidon nimissä rajoitetaan tarpeettomasti muuta luonnonkäyttöä, jonka seurauksena elinvoima hiipuu kylistä ja poismuutto yleistyy. Poronhoito on raskaasti tappiollista toimintaa. Vuonna 2021 poronhoidon kokonaismenot olivat yli kaksinkertaiset teurastuloihin nähden (Poromies -lehti nro 1/2022). Poronhoitoa tuetaan verovarolla kymmeniä miljoonia euroja vuodessa. Poronhoito ei ole myöskään ekologisesti kestävä, sen hiilijalanjälki on huomattava ja se uhkaa biologista monimuotoisuutta. Poroja myös ruokitaan massiivisesti luontoon, jonka seurauksena Lapin luontoon leviävät haitalliset vieraslajit ja luonto kuluu.

Seuraavien säännöksien esitetyille muutoksille ei ole edellytyksiä. Hakijalla ei ole juridisia mahdollisuuksia täyttää sille esitettyjä lisävelvoitteita, koska sillä ei ole pääsyä niihin tietokantoihin, mitä vaadittujen selvitysten teko vaatii.

Muun muassa seuraavia esitettyjä säännöksiä ei tule muuttaa tai tehdä niihin lisäyksiä, koska esitetyille muutoksille ei ole luotu juridisia edellytyksiä:

24 § - Kullanhuuhtojen velvollisuudet

34 § - Lupahakemus

38 § - Asian selvittäminen saamelaisten kotiseutualueella, koltta-alueella ja erityisellä poronhoitoalueella

Kullanhuuhdonnan lähtökohtia kaivoslain muuttamiselle

Kullanhuuhdontaan liittyvien säännöksiä uudistaminen ei sisälly hallitusohjelmaan. Säännöksiä muuttamiseen tähtäävät esitykset eivät ole perusteltuja.

Kaivoslakityöryhmän toiminta tältä osin ei täytä hyvän hallinnon vaatimuksia. Kullanhuuhtoja ei ole kuultu kullanhuuhdontaan liittyvien kaivoslain säännöksiä muuttamisesta, vaikka työryhmän puheenjohtaja oli luvannut LKL:lle sen kuulemisesta. Tämä selittää sitä, miksi esitetyt säännökset näiltä osin ovat epäonnistuneet jäljempänä osoitetulla tavalla.

Kullanhuuhdonta on kestävä elinkeino

Kullanhuuhdonnan ympäristövaikutukset ovat vähäisiä. Kullanhuuhdonta ei voida pitää ns. teollisena maankäyttönä. Kullanhuuhtojien perusoikeuksia ei tule rajoittaa.

Voimassa olevan kaivoslain (621/2011) eräänä tarkoituksena on ollut lainvalmisteluasiakirjojen (HE 273/2009 vp) mukaan se, että yli satavuotisen perinteisen kullanhuuhdonnan edellytykset ja siihen liittyen perinteinen kullanhuuhdontakulttuuri tulee säilyttää ja turvata Suomessa. Kullanhuuhdonnassa oikeutettujen odotusten suoja liittyy ennen muuta perusoikeusjärjestelmässä omaisuuden suojaan (PL 15 §) ja elinkeinovapauden suojaan (PL 18 §) sekä oikeusturvaan (PL 21 §), mikä tulee ottaa asianmukaisesti huomioon myös nyt esillä olevassa kaivoslain muutoshankkeessa.

Kultaa huuhdotaan lapiokaivuu menetelmällä tai koneellisen kullankaivuun menetelmällä. Varsin vakiintuneeksi katsottavassa oikeuskäytännössä (mm. kolme korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisua. On katsottu, että edes koneellisesta kullankaivusta, jota harjoitetaan vain rajoitettuna aikana vuodesta ja tiukkojen lupamääräysten puitteissa, ei aiheuteta haittaa saamelaiskulttuurille ja vaikutukset saamelaisten perinteiselle elinkeinolle, kuten poronhoidolle, kalastukselle, metsästykselle jäävät vähäisiksi ja paikallisiksi (KHO 4.2.2015, 273-275/2015, dnro 3173/1/13).

Esityksessä tuetaan virheellisesti poronhoitoa muiden elinkeinojen kustannuksella

Hallituksen esityksen luonnoksessa ehdotetaan muutoksia saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana koskeviin säännöksiin, muun muassa tarpeettomasti lisätään luvanhakijan selvitysvelvollisuutta. Esityksen virheellisenä lähtökohtana on nimenomaan poronhoidon intressien

turvaaminen, jotka useassa tapauksessa toteutetaan muiden, esimerkiksi kullanhuuhtojien, oikeuksia kaventamalla ja perusoikeuksia rajoittamalla.

Poronhoidosta

Poronhoito ei ole sosiaalisesti, taloudellisesti eikä ekologisesti kestävä elinkeino harjoitettuna saamelaisten kotiseutualueen olosuhteissa. Poronhoitoa harjoittaa tosiasiallisesti vain häviävän pieni osa (n. 5 %) saamelaisista, joten sitä ei voida enää pitää tärkeänä saamelaisten kielen ja kulttuurin ylläpitämisen ja kehittämisen kannalta.

Poronhoidolla ja porojen ruokinnalla maastoon on merkittäviä ympäristövaikutuksia, jotka tulee ottaa lainsäädännössä huomioon. Poronhoidon harjoittamisesta ja porojen ruokintatoimista tulee tehdä paliskuntakohtaiset ympäristövaikutusten arvioinnit. Ruokintatoiminnan harjoittamiseen tulee edellyttää ympäristölupaa sen runsaiden ympäristövaikutusten vuoksi.

Poronhoidolla sen kokonaisvolyymiin nähden valtava hiilijalanjälki. Poronhoito vaikuttaa kielteisellä tavalla luonnon biologiseen monimuotisuuteen. Poroista muodostuu päästöjä ilmakehään. Porojen rehua ja heinää ajetaan rekoilla tuhansien kilometrien päästä. Moottorikelkoilla ja mönkijöillä liikutaan massaluontoisesti kaikkialla saamelaisten kotiseutualueella.

Suurimpia sallittuja porolukuja määrättäessä tulee ottaa asianmukaisesti huomioon porojen ympäristövaikutukset ja luonnon todellinen kantokyky siten, että poroja ei enää ruokita massiivisesti luontoon, mistä aiheutuu lainvastaisella tavalla haitallisten vieraslajien leviämistä Lapin luontoon. Myös porolukuja määrättäessä tulee tehdä YVA-lain mukainen ympäristövaikutusten arviointi.

Asiassa on huomattava myös se, että poronhoito on samalla myös elinkeinohaara elinkeinohaarojen joukossa, ja kunkin elinkeinohaaran edustajien lausumat saattavat olla myös osa kyseisen elinkeinotoiminnan strategista toimintaa, kuten kaivoslain hallituksen esityksessäkin (HE 273/2009 vp) todetaan.

Porotalouden (paliskunnan) ilmeinen strateginen toiminta on mahdollista nimenomaan asian lupamenettelyssä ja siinä toteutettavassa asian selvittämisessä. Esimerkiksi paliskunnan porojen kuljetustarpeet samallakin alueella muuttuvat aina tilanteen ja hakemusten mukaan (ks. esimerkiksi PSAVI/1003/2020) siten, että väitetyt porojen kuljetusreitit voivat olla esimerkiksi katselmuksessa havaitun kivikon tai muun esteen takia mahdottomia.

Paliskunnille ja saamelaiskäräjille on nykyään kullanhuuhdontalupien selvitysmenettelyssä muodostunut lakiin perustumaton asema, jossa pelkillä

väitteillä (mm. porojen väitetyistä kuljetusreiteistä sekä hankkeen väitetyistä vaikutuksista poronhoitoon ja saamelaisten asemaan) ilman selvitystä voidaan yksipuolisesti saada muutoksia hakemuksiin viranomaisen päätöksissä. Väitettä ja vaatimusta ei tule hyväksyä ilman riittävää ja vakuuttavaa selvitystä (todistelua).

Kaivoslakia tulee selkeyttää tältä osin siten, että lupamenettelyssä noudatetaan hallintolakia ja kaivoslakia siten, että myös hakijan menettelyllisiä ja aineellisia oikeuksia ja perusoikeuksia kunnioitetaan.

Poronhoito saamelaisten kulttuurina

Kaivoslain muutosesitys saamelaisten perinteisten elinkeinojen kannalta lähtee virheellisesti ainoastaan porohoidon etujen näkökulmasta. Muista saamelaisten elinkeinoista ei mainita mitään, eikä niiden intressejä oteta lainkaan huomioon, mitä voidaan pitää perustuslain 17.3 §:n ja 22 §:n kannalta ongelmallisena. Saamelaisten perinteisinä elinkeinoina on pidetty matkailutoimintaa ja kullanhuuhdontaa (Seppo J. Partanen). Kullankaivajina on tälläkin hetkellä useita saamelaisia. Myös Norjan puolella on perinteistä kullanhuuhdontaa harjoitettu saamelaisten toimesta. KP-sopimuksen 27 artiklan soveltamiskäytännössä on omaksuttu laaja tulkinta elinkeinoista.

Lähtökohdaksi voidaan todeta, että voimassa olevaa kaivoslakia (621/2011) pidetään poronhoidon etujen turvaamiseksi kokonaisuudessaan riittävänä ottaen huomioon perustuslain 17 §:n 3 momentissa saamelaisille turvattu asema alkuperäiskansana ja KP-sopimuksen 27 artikla (HE 273/2009 vp sekä PeVL 32/2010 vp) sekä poronhoitolain (848/1990) tavoite ja säännökset. Tähän nähden ei ole tarvetta uudistaa kaivoslakia poronhoidon turvaamiseksi tai saamelaisten oikeuksien kannalta.

Saamelaisten oikeuksien turvaaminen perustuslaki huomioon ottaen siten että saamelaisille tunnustetaan oikeuksia, joita heille ei lain mukaan kuulu. Hankkeen vaikutukset tulee selvittää, jotta voidaan arvioida, loukataanko saamelaisten perusoikeuksia. Jos lainvastaisia vaikutuksia ei voida dokumentoiden esittää, lupa tulee myöntää. Positiivista erityiskohtelua ei voida toteuttaa saamelaisten oikeuksien kannalta, jos asianmukaiset selvitykset eivät tätä edellytä (Norges Høyesterett).

Jos hankkeessa olisivat vastakkain kaksi tai useampi perusoikeus, jolloin esimerkiksi kahteen eri perusoikeuteen liittyviä seikkoja verrattaisiin, oikeastaan punnittaisiin, toisiinsa nähden (VNTEAS 2022:26). Näin ollen myös kullanhuutojan perusoikeudet tulee punninnassa aina ottaa huomioon kullanhuuhdentalupaa myönnettäessä.

Poronhoidon merkitys nyttemmin saamelaiskulttuurin ja kielen perustana on jokseenkin vähäinen, koska poronhoitoa ei voida laajasti harjoittaa pääasiallisena elinkeinona mm. sen kulurakenteen vuoksi ja luonnon kestokyvyn johdosta. Poroja tulee olla noin 500–600 perheessä, jotta poronhoidosta voi

saada kohtuulliset tulot perheelle. Esimerkiksi Ivalon paliskunnassa, jossa suurin sallittu poroluku on 6000 poroa, vain enintään 10 perhettä voi saada riittävät tulot poronhoidolla. Inarissa asuu 6855 henkilöä. Poronhoidon merkitys elinkeinona marginalisoituu, joten myös sen merkitys saamelaisten kielen ja kulttuurin perustana ohenee. Saamelaisten kielen ja kulttuurin ylläpitämiseksi tulee lainsäädännössä keskittyä muun kuin poronhoidon kehittämiseen.

Saamelaisyhteisön keskeisenä ongelmana voidaan pitää nykyään erityisesti nuorten saamelaisten poismuuttoa saamelaisten kotiseutualueelta (*Bjerkli, Bjørn og Selle, Peter 2015*). Suomessa saamelaisnuorista jopa 70–85 % asuu muualla kuin saamelaisten kotiseutualueella. Kun saamelainen joutuu muuttamaan pois saamelaisalueelta, hän menettää heti yhteytensä saamelaiskulttuurin harjoittamiseen (perinteiset elinkeinot) ja toisessa sukupolvessa useimmiten myös kielensä.

Saamelaisten intressiä jäädä tai palata takaisin saamelaisten kotiseutualueelle on omiaan lisäämään se, että näille alueilla voitaisiin tarjota lisää kestävien toimintojen työtilaisuuksia ja elinkeinon harjoittamisen mahdollisuuksia, joista voidaan esimerkkeinä arvioida muun muassa kestävä matkailu sekä eräät kaivoslain tarkoittamat hankkeet kestäväällä tavalla toteutettuina (VNTEAS 2022:26).

Pykäläkohtaiset kommentit

24 § - Kullanhuuhtojen velvollisuudet

Kaivoslain 24.2 §:n muutosesitys, jota ei tule toteuttaa:

Kullanhuuhdontaluvan nojalla tapahtuvasta toiminnasta ja muusta kullanhuuhdonta-alueen käytöstä ei saa aiheutua 11 §:n 2 momentissa tarkoitettua tai muille lähistöllä olevien alueiden käyttötarpeille haittaa tai vahinkoa eikä vahinkoa alueella sijaitseville kulttuurihistoriallisesti arvokkaille rakennuksille ja niiden pihapiireille *tai muille vastaaville kohteille taikka poronhoidon rakenteille tai porojen kuljetusreiteille.*

Hallituksen esityksen luonnoksessa (s. 76) todetaan varsin epäselvästi, että poronhoidon rakenteista on tietoa maakunnan liitolla ja paliskunnilla ja ehkä myös Metsähallituksella. Porojen kuljetusreiteistä tietoa taas voi olla Metsähallituksella tai Paliskuntain yhdistyksellä.

LKL katsoo, että riittävä ja luotettava tieto poronhoidon rakenteista ja porojen kuljetusreiteistä on sellainen keskeinen tieto (data) kaivoslakiin esitettyjen 24.2 §:n, 34.3 §:n sekä 38 §:n muutosten kannalta, jota hakija tarvitsee lainmukaisen hakemuksensa laatimiseksi.

Tietoa poronhoidon rakenteista ja porojen kuljetusreiteistä ei ole vapaasti saatavissa julkisista rekistereistä. Hakija ei saa käyttöönsä tätä karttatietoa, koska paliskunnat tai Paliskuntain yhdistys, joiden hallussa data on, ei luovuta tietoa hakijalla. Ilmeisesti sanottua tietoa ei luovuteta myöskään lupaviranomaisille.

Hakijaa ei tule laissa asettaa asemaan, jossa siltä edellytetään lupahakemuksen hylkäämisen uhalla hakemuksessaan mahdotonta selvitystä, jollei sillä ei ole lakiin kirjattua oikeutta saada riittävää ja luotettavaa tietoa poronhoidon rakenteista ja porojen kuljetusreiteistä kirjallisessa muodossa, jota tarvitaan hakemuksen laatimisessa.

Tähän nähden esitettyyn kaivoslain 24.2 §:n muutokseen ei ole edellytyksiä. Kaivoslain 24 §:ssä kullanhuuhtojen velvollisuuksien täyttäminen poronhoidon rakenteiden ja porojen kuljetusreittien osalta edellyttää sanotun tiedon luovuttamista kirjallisessa muodossa hakijalle. Muutosta ei tule toteuttaa.

Samalla tavoin, koska hakijalla ei ole lakiin kirjattua oikeutta saada käyttöönsä riittävän ja luotettavan tiedon poronhoidon rakenteista ja porojen kuljetusreiteistä karttatietorekisterin pitäjältä, kaivoslain 34.3 §:n 3 momentin 3 kohdan ja 38 §:n 1 momentin 1 kohdan ja 2 momentin muutoksilla ei myöskään ole edellytyksiä. Näitä muutoksia ei tule toteuttaa.

Jos kaivoslakiin halutaan muutoksia näiltä osin, kaivoslaissa tulee erikseen säätää siitä, että kaivoslain tarkoittamalla luvanhakijalla on oikeus saada poronhoidon rakenteista ja porojen kuljetusreiteistä karttatietorekisterin pitäjältä ote kirjallisessa muodossa tarpeelliselta osin,

Lisäksi ongelmia syntyy siitä, että kaivosviranomaisen ei luovuta hakijalle tai esimerkiksi ympäristönsuojelulaissa (527/2014) tarkoitetuille lupa- tai valvontaviranomaisille tarvittavia tietoja hakijan kullanhuuhto-alueen läheisyyteen mahdollisesti sijoittuvista muista luvista, muista luvan haltijoista tai niiden hakemuksista, millä on hakijan toimintaa lupamenettelyssä hankaloittavia tai jopa estäviä vaikutuksia. Esimerkiksi hakija ei voi luotettavasti merkitä hakemukseensa kaikki asiaan kuuluvat asianosaiset (KaivosL 38.1 §). Tämä kysymys tulee ratkaista kaivoslaissa. Asiaan liittyy tiettyjä mm. tietosuojuongelmia ja henkilötiedon suojan näkökohtia.

34 § - Lupahakemus

Kaivoslain 34.3 §:n muutosesitys, jota ei tule toteuttaa:

Lupahakemukseen on liitettävä:

3) saamelaisten kotiseutualueella riittävä selvitys 38 §:n mukaista menettelyä varten hankkeen vaikutuksista saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää kieltään

LKL toteaa, että muutosta ei voida toteuttaa, koska esitettyssä säännöksessä tarkoitettu riittävä selvitys edellyttää sitä, että hakijalla on käytettävissään hakemusta laadittaessa riittävä ja luotettava tieto edellä 24 §:n yhteydessä mainituista poronhoidon rakenteista ja porojen kuljetusreiteistä, joka on saatu kirjallisessa muodossa karttatietorekisterin pitäjältä.

Kun laissa ei ole säädetty hakijan oikeudesta saada riittävä ja luotettava tieto kirjallisessa muodossa edellä 24 §:n yhteydessä mainituista poronhoidon rakenteista ja porojen kuljetusreiteistä, muutosesitystä ei voida toteuttaa. Lupahakemuksen laatiminen esitetyn sisältöisenä edellyttää sanottua tietoa.

38 § - Asian selvittäminen saamelaisten kotiseutualueella, koltta-alueella ja erityisellä poronhoitoalueella

Kaivoslain 38.1 §:n muutosesitys, jota ei tule toteuttaa:

Lupaviranomaisen tulee saamelaisten kotiseutualueella selvittää yhteistyössä luvan hakijan, saamelaiskäräjien, alueen paliskuntien, ja alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen tai laitoksen kanssa malminetsintäluvan, kaivosluvan tai kullanhuhdontaluvan mukaisesta toiminnasta aiheutuvat vaikutukset saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana sekä harkita haittojen vähentämiseksi ja estämiseksi tarvittavat toimenpiteet. *Yhteistyötä tehdään luvan hakijan lupahakemuksessaan toimittaman selvityksen pohjalta. Tällöin on otettava erityisesti huomioon:*

1) hakemuksessa tarkoitetun toiminnan tiedossa olevat tai todennäköiset vaikutukset saamelaisten oikeudelle ylläpitää ja kehittää alueella kieltään ja kulttuuriaan sekä harjoittaa perinteisiä elinkeinojaan;

--

Kaivoslain 38.2 §:n muutosesitys, jota ei tule toteuttaa:

Selvityksessä on arvioitava, olisiko kyseessä olevalla alueella luvan myöntämisestä huolimatta mahdollista edelleen ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria sekä harjoittaa saamelaisten perinteisiä elinkeinoja.

LKL toteaa, että edellä selostetuissa kaivoslain 38 §:n muutosesityksissä puhutaan luvanhakijan toimittamasta selvityksestä ja myös siitä, että sanotussa selvityksessä on arvioita erinäisiä seikkoja. Koko 38 §:n asian selvittäminen pohjautuu hakijan toimittamaan selvitykseen.

Hakijan lupahakemuksen yhteydessä toimittaman selvityksen laatiminen edellyttää sitä, että hakijalla on hallussaan riittävä ja luotettava tieto edellä 24 §:n yhteydessä mainituista poronhoidon rakenteista ja porojen kuljetusreiteistä, joka on saatu kirjallisessa muodossa karttatietorekisterin pitäjältä.

Kun laissa ei ole säädetty hakijan oikeudesta saada riittävä ja luotettava tieto kirjallisessa muodossa edellä 24 §:n yhteydessä mainituista poronhoidon rakenteista ja porojen kuljetusreiteistä, muutosesitystä ei voida toteuttaa. Lupahakemuksen yhteydessä toimitettavaksi esitetyn selvityksen laatiminen edellyttää sanottua tietoa.

Kaivoslain 38 §:n mukaiseen selvitysmenettelyyn ei sovellu ns. *Akwé: Kon* selvittäminen, eikä sitä tule lakiin ottaa. Menettelyssä valitaan kaksi ryhmää (iso ja pieni). Käytännössä näennäisesti osallistetaan laaja joukko, mutta laajan keskustelevan ryhmän takana on pieni erillinen saamelaisten työryhmä, jolla käytännössä on veto-oikeus asiassa, mikä menettely ei kunnioita muiden kuin saamelaiskäräjien nimeämän ryhmän oikeuksia ja minkä vuoksi menettely ei ole saavuttanut laajempaa hyväksyntää. Itse asiassa tämä menettely tässä muodossaan on lakiin perustumaton.

Lisäksi. Kaivoslain 38 §:n mukaan asiaa selvitetään saamelaisten kotiseutua-alueella luvanhakijan, saamelaiskäräjien, alueen paliskuntien ja alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen tai laitoksen kanssa.

Useissa tapauksissa 38 §:n menettelyyn osallistuu vain kunnan edustaja sekä ELY-keskus ja Metsähallitus. Saamelaiskäräjät osallistuu hyvin harvoin, ja paliskunta tuskin koskaan. Lopuksi saamelaiskäräjät ja joskus myös paliskunta sitten valittaa päätöksestä, vaikka ne eivät olisi antaneet panostaan asian selvittämiseksi lupaviranomaisessa.

Saamelaiskäräjät esittää usein asian selvittämisen yhteydessä erinäisiä väitteitä, joiden tueksi se ei esitä lainkaan selvitystä ja jotka usein hylätään valitusinstanssissa. Lakia tulisi tältä osin selkeyttää siten, että 38 §:n mukainen menettely olisi selkeä ja vastuullinen, ja kaikilla olisi laissa säädetty osallistumismuoto ja velvollisuudet asian selvittämisessä.

Muita huomautuksia

Kaivoslain voimassa olevaa 2 §:ää lain soveltamisalasta ei tule muuttaa. Esimerkiksi luettelo kaivosmineraaleista tulee pitää voimassa muuttumattomana. Millekään hajamuutoksien vaatimuksille kaivoslaissa ei ole selvitettyä ja koeteltua perustetta.

Kaivoslaissa säädettyjä toimintoja (varaus, malminetsintä, kaivostoiminta, kullanhuuhtonta) tulee jatkossakin voida harjoittaa voimassa olevassa kaivoslaissa säädetyllä tavalla. Muutosvaatimuksille ei ole esitetty luotettavia perusteita ja selvitystä.

Inarissa 12.4.2022

Lapin Kullankaivajain Liitto ry

Antti Peronius
valtuutuksen nojalla